

Vergaderjaar 2009–2010

32 215

Goedkeuring en uitvoering van het op 31 oktober 2009 te Tilburg totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België over de terbeschikkingstelling van een penitentiaire inrichting in Nederland ten behoeve van de tenuitvoerlegging van bij Belgische veroordelingen opgelegde vrijheidsstraffen (Trb. 2009, 202)

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 27 november 2009

De vaste commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het voorstel van wet genoegzaam voorbereid.

ALGEMEEN

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel Wel hebben deze leden nog enkele vragen en opmerkingen.

De aan het woord zijnde leden constateren dat Nederland het personeel voor de detentie van Belgische gedetineerden in de penitentiaire inrichting (hierna: PI) Tilburg ter beschikking stelt en het beheer van de inrichting verzorgt. Daarnaast is er een Belgische directie binnen de instelling. Welk land heeft dan de eindverantwoordelijkheid voor de penitentiaire inrichting en de gedetineerden? Is het zeker dat al het personeel uit het huidige Nederlands detentiepersoneel zal worden gerekruteerd? Voorts vragen deze leden wat de consequenties zijn van de goedkeuring van het verdrag voor de voorstellen zoals deze in het Masterplan Gevangeniswezen (hierna: het Masterplan) en tijdens de overleggen met de regering op 1 juli 2009 en 10 september 2009 zijn uiteengezet, omtrent de sluiting van gevangenislocaties in Nederland, de totale detentiecapaciteit, de werkgelegenheid voor het detentiepersoneel en behoud van werkgelegenheid in de regio's.

De leden van de CDA-fractie vragen of over de inhoud van het verdrag overleg heeft plaatsgevonden met de Groepsondernemingsraad en de vakbonden. Stemmen zij in met de regeling in het verdrag?

De aan het woord zijnde leden merken op dat er in het verleden vaker is gesproken over (meer dan) 500 detentieplaatsen die in de PI Tilburg beschikbaar gesteld zouden kunnen worden voor Belgische gedeti-

¹ Samenstelling:

Leden: De Wit (SP), Van der Staaij (SGP), Arib (PvdA), ondervoorzitter, De Pater-van der Meer (CDA), Voorzitter, Çörüz (CDA), Joldersma (CDA), Gerkens (SP), Van Haersma Buma (CDA), Van Velzen (SP), Van Vroonhoven-Kok (CDA), De Krom (VVD), Azough (GL), Timmer (PvdA), Griffith (VVD), Teeven (VVD), Verdonk (Verdonk), De Roon (PVV), Roemer (SP), Pechtold (D66), Heerts (PvdA), Thieme (PvdD), Kuiken (PvdA), Bouwmeester (PvdA), Van Toorenburg (CDA) en Anker (CU).
Plv. leden: Langkamp (SP), Van der Vlies (SGP), Besselink (PvdA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Jonker (CDA), Leijten (SP), Sterk (CDA), Ulenbelt (SP), De Vries (CDA), Weekers (VVD), Van Gent (GL), Dijsselbloem (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Van Miltenburg (VVD), Zijlstra (VVD), Fritsma (PVV), Karabulut (SP), Koşer Kaya (D66), Gill'ard (PvdA), Ouwehand (PvdD), Spekman (PvdA), Bouchibti (PvdA), Smilde (CDA) en Slob (CU).

neerden. Om hoeveel plaatsen gaat het nu precies in het verdrag, zo vragen zij.

Deze leden willen graag weten vanaf welke datum daadwerkelijk de eerste Belgische gedetineerden overgebracht worden naar de PI in Tilburg. Ten slotte vernemen de leden van de CDA-fractie graag hoe de jurisdictie is geregeld wanneer een gedetineerde behandeld wordt door een Nederlandse arts of in een Nederlands ziekenhuis behandeld wordt. Valt dit onder Belgisch of medisch tuchtrecht wanneer daar eventueel klachten worden ingediend door de gedetineerde?

De leden van de PvdA-fractie hebben met grote belangstelling kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Zij willen de regering nog enkele vragen voorleggen.

In de debatten die de afgelopen maanden plaatsvonden over het Masterplan was het huisvesten van Belgische gedetineerden in Tilburg een terugkerend onderwerp van gesprek. Deze leden zijn verheugd dat het nu zover is dat de goedkeuring van het tot stand gekomen verdrag behandeld kan worden. Zij vinden het huisvesten van Belgische gedetineerden in Tilburg in beginsel een goede zaak. Immers, als hier Belgische gedetineerden gehuisvest kunnen worden, zal de fasering van de sluiting van een aantal locaties en inrichtingen later in de tijd plaats kunnen vinden. De leden van de PvdA-fractie merken op dat de regering in een algemeen overleg met de Kamer heeft aangegeven al te weten wat zij van plan is met de 30 miljoen euro die dit verdrag met België op zou leveren, namelijk uitstel van sluitingsplannen. Deze leden vragen of het verdrag nog steeds genoemd bedrag oplevert.

De aan het woord zijnde leden brengen voorts in herinnering dat de regering in een algemeen overleg heeft aangegeven dat, zodra in beeld was wat de gevolgen waren van het verdrag met België, zou worden aangegeven hoe de aanloopprocedure voor de sluiting per inrichting zou gaan verlopen. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd naar de nieuwste prognoses voor de capaciteitsbehoefte. Is nu al duidelijk of de genoemde stip aan de horizon van 2014 inmiddels al bijstelling behoeft of staat deze nog steeds op dezelfde plek? De geplande sluiting van de PI Noordsingel en PI Bankenbosch als gevolg van het Masterplan kan door de sluiting van het verdrag op een ander tijdstip plaatsvinden. Is reeds duidelijk hoeveel verder in de toekomst dit zal zijn?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de PI Tilburg een Nederlandse gevangenis zal blijven, maar dat België de PI Tilburg zal gebruiken om in België opgelegde vrijheidsstraffen ten uitvoer te leggen volgens de regels van het Belgische recht en onder leiding van een Belgische directie. Tussen de Belgische directie van de PI Tilburg en de directie van de strafinrichting te Wortel in België zal een zeer nauwe samenwerking plaatsvinden. Deze leden vragen in hoeverre in deze samenwerking inspraak mogelijk is voor de Nederlandse medewerkers van de inrichting. Is inspraak en medezeggenschap op dezelfde wijze geregeld als in een gewone Nederlandse inrichting of zijn hier verschillen? Is er ook nog een Nederlandse directie van de PI Tilburg aanwezig en staat deze dan naast de Belgische directie?

De leden van de PvdA-fractie willen voorts graag weten of bekend is of de Belgische gedetineerden die in Tilburg gehuisvest zullen gaan worden Nederlands- of Franstalig zijn. Is in het laatste geval dan ook voorzien in een taalcursus voor de Nederlandstalige medewerkers?

Ten slotte merken deze leden op dat de regering stelt dat de PI Tilburg een normaal werkende inrichting zal worden met ruim 500 gedetineerden. Wat is de betekenis van «ruim» in deze context? Om hoeveel gedetineerden zal het maximaal gaan? Wat is de maximale capaciteit?

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van voorliggend wetsvoorstel. Zij hebben daarbij nog wel vragen en opmerkingen die hieronder aan de orde zullen komen.

Allereerst merken de leden van de SP-fractie op dat zij doel en strekking van dit voorstel van het wet en het verdrag met België onderschrijven. Nu er in Nederland sprake is van een cellenoverschot en er personeel moet vertrekken en in België juist sprake is van een cellentekort is dit verdrag in beginsel voor alle partijen positief, een win-win-situatie. Positief voor Nederland, België, de Belgische gedetineerden die niet langer in overvolle gevangenissen zitten en zeker ook voor een aanzienlijk deel van het gevangenispersoneel in Nederland, dat door dit verdrag (al dan niet tijdelijk) aan het werk kan blijven omdat de PI Bankenbosch en PI Noordsingel op een later moment zullen sluiten. Is in de PI Noordsingel het personeelsbestand nog op orde? Is hier voldoende personeel om het sluiten van de inrichting uit te stellen? Kunnen alle vleugels van deze PI open? Zo nee, waarom niet? Is men niet al te voortvarend van slag gegaan met het wegsturen van personeel, terwijl daar geen dringende noodzaak voor was en men het extra personeel uitstekend (al dan niet tijdelijk) had kunnen inzetten op diverse locaties om de werkdruk te verlichten?

De leden van de SP-fractie vernemen graag per wanneer de inrichtingen Noordsingel en Bankenbosch zullen moeten sluiten. Is die datum definitief of is het denkbaar dat het verdrag met België wordt verlengd of juist eerder zal aflopen wegens onvoorziene ontwikkelingen? Wat is de minimale tijdsduur die deze inrichtingen gegeven is om te sluiten en hoe lang van tevoren krijgt men dit op die locaties te horen? Indien de PI Tilburg weer in gebruik zal worden genomen voor Nederlandse gedetineerden, is het personeel in de PI Noordsingel en in de PI Bankenbosch dan overtollig? Kan hen een baangarantie worden geboden? Hoeveel mensen kunnen tegen die tijd elders geplaatst worden? Hoe worden dit soort vraagstukken opgelost, hoe ver wordt vooruit gekeken om problemen voor te zijn?

De leden van de SP-fractie merken wel nog op dat het jammer is dat dit verdrag nu pas tot stand komt. Hier had al veel eerder over na kunnen worden gedacht. Het was voor alle partijen beter geweest indien de juridische mogelijkheden en onmogelijkheden om Nederlandse celcapaciteit tijdelijk en onder voorwaarden aan de Belgische autoriteiten ter beschikking te stellen eerder waren onderzocht. De motie-Teeven/Van Velzen van 3 april 2008 (Kamerstuk 24 587, nr. 265) die hier al toe opriep, werd niet enthousiast ontvangen. Hoewel deze leden tevreden zijn dat dit idee inmiddels wel is omarmd door de regering, ontvangen zij graag een antwoord op de vraag waarom dit zo lang heeft geduurd. Hierdoor heeft veel gevangenispersoneel wellicht langer dan nodig in onzekerheid gezeten. Graag ontvangen de leden van de SP-fractie een reactie op dit punt.

De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennisgenomen van voorliggend wetsvoorstel. Er blijven echter wel enkele vragen staande.

Deze leden constateren dat de regering stelt dat het Nederlandse gevangeniswezen een overschot aan capaciteit kent. De aan het woord zijnde leden willen weten hoe dit overschot zich verhoudt tot het feit dat uit onderzoek is gebleken dat in de periode 2006 tot en met 2008 11 000 vonnissen en arresten waar een celstraf werd uitgesproken zijn opgelegd. Voorts vragen de leden van de VVD-fractie of de ondernemingsraad van de PI Tilburg (en het personeel) ook voor de arbeidspositionele- en rechtspositionele omstandigheden te maken zullen krijgen met een Belgische directie. Hoe komt men bijvoorbeeld tot functionerings- en beoordelingsgesprekken en met wie worden de gesprekken gevoerd die betrekking hebben op het hoogste (Nederlandse) managementkader in de inrichting?

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 4

De leden van de SP-fractie constateren dat de tenuitvoerlegging van in België opgelegde gevangenisstraffen in de PI Tilburg volgens de regels van het Belgische recht zal geschieden. De Nederlandse Penitentiare beginselenwet (Pbw) is dus niet van toepassing. Het Nederlandse gevangenispersoneel zal daar aan moeten wennen. Op welke wijze zullen zij hiervoor geschoold worden? Wat zijn de belangrijkste materiële verschillen tussen de rechten van Belgische gedetineerden volgens Belgisch recht en de Nederlandse Pbw. Kan de regering hier een overzicht van geven? Wat is bijvoorbeeld het regime ten aanzien van het ontvangen van bezoek? Kunnen de regels die op deze Belgische gedetineerden van toepassing zijn aan de Kamer worden verstrekt? Volgens de regering is er sprake van «gelijkwaardige regelgeving». Kan zij dan toelichten waar het beeld vandaan komt dat toch bij veel mensen bestaat, dat gedetineerden het in Belgische gevangenissen een stuk slechter hebben dan in Nederlandse gevangenissen? Komt dat uitsluitend door de overbevolking en niet door de rechten die gedetineerden op grond van de van toepassing zijnde wetten en regels hebben?

De leden van de SP-fractie krijgen graag toegelicht met hoeveel personen de Belgische gedetineerden op een cel terecht zullen komen. In de PI Tilburg zijn zalen waar acht gedetineerden geplaatst kunnen worden. Zullen deze zalen ook gebruikt worden? Wat is het maximum aantal gedetineerden op een kamer? Hoeveel meerpersoonscellen zullen worden gebruikt en hoeveel eenpersoonscellen? Wat zijn de selectiecriteria voor plaatsing op een meerpersoonscel? Hoe is dit onder Belgisch recht geregeld?

De aan het woord zijnde leden vragen de regering toe te lichten wat er gebeurt wanneer Nederlands personeel in strijd met het van toepassing zijnde Belgische recht zou handelen. Welke sancties staan daar op? Zou in extreme gevallen Nederlands personeel vervolgd kunnen worden voor overtredingen?

De leden van de VVD-fractie lezen in de memorie van toelichting dat bijscholing van het personeel nodig zal zijn. Zij vragen welk land deze kosten op zich zal nemen. Wanneer dit Nederland zal zijn, zitten deze kosten dan in de betaling die België aan Nederland zal doen? Zo nee, waarom niet?

Artikel 7

De leden van de SP-fractie constateren dat slechts Belgische gedetineerden die aan de voorwaarden voldoen in de PI Tilburg terecht komen. Zo zullen mensen die een korte gevangenisstraf uit moeten zitten niet in Tilburg terecht komen. Het zijn dus over het algemeen niet de lichtste strafbare feiten waar mensen voor zitten. Tegelijkertijd is opgenomen dat slechts personen geplaatst worden die passen bij het beveiligingsregime van de PI Tilburg. Is dat wel met elkaar te rijmen? Zullen er wel steeds voldoende personen aan alle voorwaarden voldoen en krijgt België naar verwachting het aantal aangeboden plaatsen wel vol? Daarnaast vernemen deze leden graag of Belgische gedetineerden ook het laatste deel van de straf in de PI Tilburg uit zullen zitten. Is dat steeds handig vanwege verlofbewegingen, eventuele extramurale programma's die vergelijkbaar zijn met de Nederlandse Penitentiare Programma's en toezicht door de Belgische reclassering? Mogen Belgische gedetineerden die op verlof zijn geweest zichzelf melden in Tilburg of verloopt dit steeds via de inrichting in Wortel? Hoe is dit alles geregeld?

De leden van de VVD-fractie merken op dat in memorie van toelichting

wordt gesteld dat plaatsing van personen met een verhoogd of extreem vluchtrisico is uitgesloten. Deze leden willen graag weten of het uitgesloten is dat gevangenen die overgeplaatst worden uit een zwaar beveiligde afdeling in België (wat een beperkte duur heeft) naar een normaal regime in de PI Tilburg geplaatst kunnen worden.

Artikel 12

De leden van de SP-fractie vragen een extra toelichting op de procedure die gevolgd dient te worden in geval van ontsnapping van een Belgische gedetineerden vanuit de PI Tilburg. Zij vinden artikel 12 niet goed leesbaar. Kan dit worden toegelicht? Ontvluchting is geen strafbaar feit, maar is het nu zo dat de ontsnapte gedetineerde op Nederlands grondgebied direct mag worden aangehouden door de Nederlandse politie of is dit nu juist niet mogelijk? Als dit wel mogelijk is, is de Nederlandse politie dan slechts bevoegd tot de grens? Wat zijn de bevoegdheden en mogelijkheden van de Belgische autoriteiten indien een Belgische gedetineerde vanuit de PI Tilburg ontsnapt? Graag ontvangen deze leden een toelichting op deze punten.

Artikel 24

De leden van de SP-fractie vragen waarom in artikel 24 is opgenomen dat het Verdrag maximaal één keer kan worden verlengd waardoor een absolute einddatum lijkt te zijn opgenomen, te weten 31 december 2013. Waarom kan de overeenkomst niet verlengd worden indien beide partijen dat zouden willen?

Deze leden vernemen ten slotte graag wat de consequenties zijn van beëindiging van dit verdrag en de overeenkomst. Is de inrichting in Tilburg dan weer bestemd voor Nederlandse gedetineerden? Wat zijn dan de consequenties voor het personeel dat werkzaam is in Tilburg?

De voorzitter van de commissie,
De Pater-van der Meer

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Doorn